

NÉPNEVELŐ.

KATH. NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI LAP.

Megjelenik a szorgalmi időben minden szombaton.	Szerkesztő és laptulajdonos: Dr. KOMLÓSSY FERENCZ.	Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST
Előfizetési ár: Egész évre 4 frt Fél évre ..2 frt	Főmunkatárs: Zeltiger Vilmos.	VI., Érekek-utoza 2. szám.

TARTALOM: Megszívlelésül. Egy a táborból. — Népiskolai jellemképzés. Eperjessy István. — Melyik a jobb? Schäffer Károly. — A kath. tanítók nagygyűlését előkészítő bizottság ügyiratai. — Tárca: A kis genie. Cenner Lajos. — Irodalom és művészet. — Gyűjtés. — Vegyesek. — Hirdetések.

Megszívlelésül.

Sokszor, de nagyon sokszor hallottam, hogy minden eszme megtestesítésére: pénz, pénz és pénz szükséges. Sajátságos, én ezen egy szónak pénz mint kiinduló alapfeltételnek jogosultságát nem ismerem el. Szerintem a pénz nem ad eszmét. A pénz magában sivár anyagiasság s mint ilyen csak eszköz lehet, mely jól felhasználva termi meg az áldást azon az alapon, mely az eszmében találja létét. Ezen eszme, ha rokonérzelmű a szívvel, ébreszti fel az eszme iránti tántoríthatlan lelkesedést s e lelkesedés tette buzdít, mely buzdításnak motorja az akaraterő. S ha ezen akaraterőt szent érzelmek hevítik, akkor az csüggedést nem ismer. Felolvasztja ez még a jégben dermedt sziveket is s ha kell, lángostorával csapkodja meg a dermedt szívet, érzelemlágának felébresztésére.

Szomorú, de ne tagadjuk, való jelensége a kath. tanítói karnak, hogy sem ezelőtt, sem napjainkban nem tudott felülemelkedni a köznapiaság színvonaláról. Nincs bennünk meg az a hathatós törékvés, egy szívve egy lélekké lenni akár az önképzés, akár az önségély terén. Azt hinné az ember, talán ninesen éltető sugár, melynek fakasztó melege felébresztene a rút közöny álmából. Csak vagyunk s tétlenül nézzük mások szorgos munkálkodását s ha saját ügyünk állapotán elmerengünk — keserő merengés — vagy Pátó Pál-féle mondásokkal: »Ej! rá érünk mi arra még« vagy maecenást kémelve sütkérezünk a nem tevés, nem akarás halványító holdfényénél.

Innen-onnan egy éve, midőn a melegen érző szívek keblükön hordva magunk, családunk és gyermekeink ügyét egy a bitorfényével tündöklő napnak felkeltt jelezték az országos kath. tanítókarnak. Felkelt a nap. Haj, de a közönyösség felhőiben. E felhők között azután mint vezérfelhő bomlott ki a N. T., mely vész jelző morajjal iparkodott bebizonyítani az eszme állhatatlanságát.

De hiába, az igazság napja felkelt, táborot alkotott s e kicsi tábor munkásságának fénye áttört azon a felhőn akkor, midőn jó a diadalmas áramlat: az elvek számtalan érve, hogy elseperje a

láthatárról ellentétes nézetekkel telt felhőit, helyet adva az egyetértés világosságának. Készek vagyunk a felénk szórt támadásaikat felvenni, mert nem félünk. A csüggedő, a gyáva fél. Felemelt fővel, öntudattal lépünk az ügy élére s addig nem nyugszunk, míg meg nem tartatik az első kath. tanítók országos nagygyűlése és ezzel egyidejűleg országos gyűjtő-szervezettel meg nem alakítjuk a kath. tanítók árva- és aggjainak menedékházát.

Ez utóbbit véve ezikkem keretébe, okulásul reámutatok az Eötvös-alapra. Tessék belőle okulni. Mily szépen teljesíti nemes feladatát s ime mily különös, hogy az általunk elhintett eszmének létesítését ők már a közel jövőben viszik keresztül. Távol minden gondolattól, mintha én az Eötvös-alap eme gyarapodásával szemben álláspontot foglalnék el, de látva ott a hangyaszorgalmat, látva a szervezett phalanxot: elborul keblem, elborul szívem s magunk okozta gyötirelem kinjai alatt kell megvallanom, hogy a közönyösségben mily édesdeden nyugvó testület vagyunk.

Mindent és mindent másoktól várunk. Ezt cselekedni visszaélés a nemes szívekkel, a mi pedig nem erény. Szálljunk magunkba és ébredjen fel bennünk a társulási ösztön s ez rugója leend tevékenységünknek. Jól jegyezzük meg, ki az összetartozóit nem keresi, az jó tanító nem lehet. Az összetartás adja meg a testületnek azt a szép jelleget: egy test, egy szív, egy lélek; ki ezt nem vallja, az számúzi önnönmagát.

Ha ezelőtt csak tíz évvel is létesítettünk volna alapot, ma már versenyre kelhetnénk a nemes alapítványok áldásos intézményeivel, s ki tudja: mennyi aggot, gyámoltalan, szegény kartársunkat mentettük volna meg a nyomortól s mennyi árvának adtunk volna tisztességes kenyérkeresetet és ez által mennyi az élet nyomora által kisajtott könnyet törültünk volna le azok homlokairól.

Szomorú való, de nem tettük. Rajtunk áll a mulasztottak pótlása.

Vannak azonban, kik azt vetik ellen: hiszen ott van az Egerben kezelésben levő orsz. kath. tanítók segélyalapja. Hát hiszen kérem ott van. Hanem annak is az a nagy baja van, hogy nagyon is

érzi a kath. tanítót kar szervezeti ziláltságát; mert ha nem érezné, úgy bizonyára nem oly összeggel rendelkezne 12, mondj tizenkétezer tanító után. S mit látunk árva alapjából? Annyi évek után sem üti meg a 6000 frtot. S kérdem én, valjon ennek a létesítése a mi körünkből nőtte ki magát? Dehogy. Nemes szívü és nagyszerü egyházférfiak műve az, melybe minket, tanítókat, úgyszólván terelni kellett. Lehetetlen, hogy az elismerés pálmáját ne nyujtsam az áldozat oltáránál, a hol a szeretettől fellángoló szívem egyedüli óhaja: legyen áldás emlékülön

Vajha az országos segély-alap nemes intencióját ama alapon épitené tovább, mely az országos kath. tanítók összponti szervezete címet viselné. Akkor egyek lennénk. Volna segély- és volna gyámolító alapunk, az előbbi önkéntes adózásból, az utóbbi a jó szívek irgalmából épülne fel.

Az ezredév küszöbön. A magyar kath. tanítói karnak is kell századokra kiható emléket állítani. S mi lenne hozzá méltóbb, mint egy országos kath. tanítók árva- és aggjainak menedékházának felállítására a szükséges összeget előállítani. Igen de ehhez lelkesedés kell s ne vegyék rossz néven pályatársaim, ha a fenti sorokkal habár ostorozva is iparkodtam a lelkesedés szent tüzét kebletekben fellobbantani, hisz tudjátok, a szenvedés, ha még oly kínos is, tud lelkesedést nyujtani. Az öröm annál édesebb, minél több könnyből fakad.

Fel tehát, csüggedést nem ismerve! Ragadjunk meg minden alkalmat a nemes cél elérésére. Kössük fel saruinkat s ne pihenjünk addig, míg nem teremeltünk oly összeget, mely már a közel jövőben megkezdheti áldásos működését.

Jön a kikelet! Viránya andalító, szépsége megragadja lelkünk tükrét. A *balzsamos lég* illatarja befészkei magát keblünkbe s honolni fog benne a lelkesedés szent tüze. Csak előre!

Egy a táborból.

Népiskolai jellemképzés.

Az erkölcsi nevelés célja, a gyermek értelmi belátását annyira kiművelni, hogy a jó cselekedetek értékét becsülni tudja, a rossz pedig helytelenítésével találkozzék és azt kerülje. Eme értelmi belátás kiművelése, a helyes ítélőképesség kifejlődése azonban csakis hosszas nevelői tervszerű ráhatások eredménye. Míg a gyermek az értelmi *belátás* fokára jut, míg akaratereje tisztán a jó szolgálatába szegődik, addig erkölcsi érzete a fejlődés különböző fokain megy keresztül. Cselekedeteit nem a józan ész, a helyes akarat szabályozzák, hanem vágyai uralják; a jót nem önmagáért a jóért teszi, hanem azért, mert a tanítója iránti szeretet ösztönzi a jóra. A rosszat azért kerüli, mert rossz cselekedeteinek következménye a büntetés.

A gyermek emotioi természete következtében úgy alakítható, mint akár a viasz; s magaviselete ahhoz képest ölt ily vagy oly alakot, a mint érzelmei valakihez fűzik vagy nem fűzik. Erkölcsi érzete egy személyben összpontosul; a ki parancsol vagy megtilt, a ki jutalmaz és büntet, és a mint az a személy és annak való ráhatása változik, erkölcsi érzete is ahhoz képest nő vagy fogyatkozik, gyengül vagy izmosodik. (Felméri: A nevelés-tudomány kézikönyve 562. l.)

Midőn tehát a gyermek cselekedeteinek a ne-

TÁRCZA.

A kis genie.

Felvé nyulok a tollhoz, mikor a genie-ségről akarok írni. Nem azért, mintha talán az irigység beszélne belőlem, hanem mivel a genieséget valakitől letagadni legalább is oly sértés, mint a sértés szó maga — hiányosan ékezte.

Aki azonban az igazság szolgálatában van — és melyik író vallaná be, hogy nincs? — az nem törődik azzal, hogy tetszik-e a mamáknak, amit ír; az egyedül a Justitiához fordul véleményért. Jó, hogy Justitia is asszony és nem anya is, mivel akkor a genie-kérdésben is aligha appellálnék rája.

Tollat ragadtam tehát . . . azaz, hogy a toll ragadt kezemhez. Előttem ásit ugyanis az öblös téntartó, melybe ha beleütöm tollamat, rögtön bebizonyul, hogy az *ásítás ragadós*.

Mérséklem tehát lelkesedésemet. Nem ragadom meg a tollat, csak nagy óvatosan illeszttem ujjaim közé s bár kezem izgatott már a genie-historiák írására, megnyugtatom magamat: ugysem sürgős!

Minden ember genie, másfél esztendő korától egész nyolcz kilenczedik évéig. Mikor először kinyitja a száját a kis baba, hogy elhebegje a várva várt szót: mama — a szülők nem győznek betelni a kis genie okosságával. Milyen okos, hogy nyujtja kis kezeit anyja felé, hogy néz azokkal az aranyos kis szemével; és nem a dajkának szolt ám, hanem megismerte az édes mamát; mily rettentő okos kis kölök! Nemsokára már enni kérni is tud. Most még jobban kitünteti lángeszét. Nem akarja megenni sem az asztalt, sem a széket, hanem mikor a tejes findzsát hozzák, azonnal kiabál: papi, papi. Ebből nagy ember lesz. Három esztendő korában rendkívül tehetséget árul el. Ha megkérdézik tőle, hogy mi lesz, büszkén feleli: huszár; vagy: katona. És micsoda ügyesség, micsoda jószívűség, micsoda nagylelkűség lakik benne! Bizonyára nincs is több olyan okos fueska vagy leányka, mint a mamának a kis aranyosa. A szeméből is kisugárzik az ész, öröm rá nézni, mikor kis kezeivel a mama ruhájába kapaszkodik és kedves ügyetlenséggel húzogatja: medünt szétálni. Már ez igazán genie.

Mikor aztán 6 éves lesz, nincs az az országos hírű tudós, aki vele ész dolgában versenyezhetne. Kifogástalanul tudja, hogy a reggeli evésnek a neve

velő ad irányt, midőn a gyermek egyéni akaratát öntudatlanul, instinktive aláveti a nevelő akaratának, midőn még cselekedeteinek egyedüli támasza a felnőttek példája, akkor értelme a helyes belátásra nincs még kifejlődve. A gyermek e jellemét nevezi Herbart *objektív jellemnek*.

Aristoteles szerint: »Azzá, a mivé az ember lesz, a természet, a *szoktatás* és tanítás által lesz. E két utóbbi teszi a nevelést s a kettőnek mindig össze kell működnie, de úgy hogy a szoktatás járjon elől. Erényekre szert tenni csakis a megszokás, a szoktatás által lehet, vagyis az erény nem az emberrel született tulajdon, hanem oly megszokás melyre csakis gyakorlat által tehetünk szert.«

Az objektív jellem képzése a szoktatáson indul meg. A megszokás oly hatalmas befolyással bír az ember gondolkozásmódjára, nézeteire, cselekedeteire, sőt érzelmeire is, hogy e megszokás hatalmát ritka ellenerő bírja megtörni. Erény, vétek, jó irányú gondolkozás, előítélet, illem stb. mind a megszokás gyümölcsei. Tehát a szoktatás és a környezet példája ad irányt a gyermek jelleme fejlődésének.

De Rousseau szerint a nevelésnek éppen az a feladata, hogy az embert a hozzá nem méltó szokás rabságából megszabadítsa; nekünk tehát az objektív jellem képzésénél figyelemmel kell lenni az *akaraterő erősítésére és az értelmi belátás fokozatos képzésére*.

A népiskolai tankötelezettség kora 6–12 évig oly rövid, hogy az oktatás ereje nem fejtheti ki annyira erejét és hatalmát, hogy a gyermek értelme és erkölce eljusson a fejlődés ama fokára, melyen önművelését megkezdheti és folytathatja, hogy akaratát önmaga tudja fegyelmezni és értelmi belátása oly fejlődött legyen, hogy tetteit nemesak

mások példája, parancsa, hanem bensejében meggyökerezett valláserkölesi elvek irányítsák. A népiskolai jellemképzés csak akkor felelne meg teljesen feladatának, ha a nevelői processus eredménye az általam most körvonalozott u. n. *subjektív jellem* volna. E subjektív vagyis erényes jellem képzésének célja, a gyermeket, illetve 12–14 éves növendéket, gondolkozásában és érzésében önállóvá tenni, hogy midőn kilép az élet küzdterére, felvilágosodott és józan gondolkozással, erős, szilárd jellemmel és tetterővel rendelkezék, akaratát erkölcsi eszmék uralják s tetteiben az erkölcsi eszmékhez való szigorú alkalmazkodás nyilvánuljon.

A mai korlátolt népiskolai rendszer mellett e célzt elérni merő képtelenség. Míg a népoktatási törvényt nem módosítják olyképpen, hogy a tankötelezettség kora meghosszabbítottassék, addig a tanító a jellemképzés tekintetében nem mutathat fel sikeres eredményt.

Távol áll tőlem azt kívánni, hogy a népiskolai jellemképzés végezzék a subjektív jellem képzése legyen. Az objektív jellem képzése — melyen a subjektív jellem fejlődése megindul — ez a főfeladata a népiskolai jellemképzésnek. Azért kívánom meghosszabbítani az iskolakötelezettség korát, hogy a hosszabb iskolai élet, a szellemi gyarapodás, a növekedő kor hatása alatt elérhessük azt az időpontot, hogy a gyermek-ifjú *lehetőleg* belátással, öntudatosan és önállóan cselekedjék. Arra kell törekednünk, hogy a gyermek-ifjú önmaga belássa önképzésének szükségességét, hogy különösen az olvasás általi önművelés mintegy életszükségletévé váljék.

Még ma is elegen hangoztatják, hogy a népiskola feladata nem áll egyébből, mint a gyermeket megtanítani az írás-, olvasás- és számolásra,

früstitük, a déli ebéd, este pedig vacsorát esznek az emberek. Keze kettő van, feje egy, az ember a lábával jár, a szájával eszik, a szemével lát, a fülével hall, ezt mind tudja és ki volna képes még mind azt elsorolni, a mi abban a genie-fejben benne van. El kell ismerni mindenkinek, hogy ez a gyermek legalább is nem mindennapi.

Ezen gyermek alatt pedig minden anya, minden apa a magáét érti. És jaj annak, aki ellenkező nézeten van. A kicsit csak dicsérni szabad, csak elismerni, hogy ilyen okos még nem született, mióta az emberek egyáltalán születni szoktak.

Hat éves korban tetőpontját éri el a szülői elfogultság. És — oh jaj — erre az időre esik a tankötelezettség megkezdése. A kis Sokrates iskolába kerül. A tanító minden egyes szülőtől örvendetes tudomásul veszi, hogy az ő gyermekét nem közönséges tehetséggel áldotta meg az ég s szerencsés ő, a tanító, hogy éppen az ő kezei közé vezérelte a sors a kis geniet.

Ilyenformán aztán az év elején megalakul az első osztály — egy rakás genieből. De — fájdalom — a tanító nemsokára kénytelen meggyőződni, hogy a genieség az olyanféle valami, mint a házi sipka és papucs, amit az ember otthon

szokott tartogatni és sehová sem viszi magával. A gyermekek is otthon hagyogatták a lángezüket. A tanító ebbeli meggyőződését a kiskönyvben is érvényre juttatja, ami erős visszatetszést szül a mamánál, aki rendszeren papucsban látja a gyermeket.

A tanító úr czimeket kap a szülőktől, melyekre azonban nem mondhatjuk, hogy tisztelt czimek; nem is t. cz. a rövidítésük, hanem egy sz betű. És ez így tart mindaddig, míg nem egyszer a mama is kénytelen úgy tenni a fiával, mint az egyszeri zsidó. Azt ugyanis arra kérte a kis Kóbi, hogy taníttassa őtet a francziára. — Minek okhorsz te thodni magadat francziául; oztot okhorsz, hodj te francziák is thodják, hodj te micsoda számár vagy.

Mikor aztán emnyire jutott a dolog, akkor megfordul a koczka. A szülő elcsodálkozik, mikor a gyerek jobb jegyeket visz haza. Akkor a tanító kénytelen biztatni a szülőket: nem olyan ostoba ez a gyerek, csak egy kicsit lusta.

Az első elfogultságot könnyű legyőzni; összeomlik az magától is. Hanem győzzük le a másodikat. Ezért jobban fognak a szülők bennünket áldani, mint az elsőért szidni. *Cenner Lajos.*

szükségképen tehát az iskola ténykedése ezekben koncentrálódik. Tagadhatlan, hogy az írás, olvasás és számolás legfontosabb tárgyai a népiskolának, de ezek nem az oktatás célját, hanem a továbbképzés alapfeltételét képezik.

A növendék 12 éves korában elhagyván az iskola küszöbét, könnyen elfeledi a tanultakat és hat éven át szerzett ismereteiből — tekintve az elhanyagolt ismétlő-iskolai oktatást — egy-két év múlva alig marad meg valami; a mi megmarad az az életviszonyok közvetlen hatásának tulajdonítható. Merem állítani, hogy ily körülmények között a népiskola közvetlen hatása a közműveltségre igen csekély.

Az oktatás módszerét minden ágazatában tökéletesítjük, mind tudományos mind gyakorlati szempontból, de az ifjúság tervszerű jellemképzése igen el van hanyagolva. Ha szemet nem akarunk hunyni az e téren tapasztalt tökéletlenségek előtt, okvetlenül reformálnunk kell a népiskolai szervezetét az iskolakötelezettség meghosszabbítására nézve. Anynyival is inkább foglalkozzunk komolyan e tárggyal, mert a jellemképzés, az erkölcsi nevelés a mai oktatásban fejlettségével sem áll kellő arányban.

Eperjessy István.

Melyik a jobb?

Csak néhány szót Bertalan Vincze úr »Győzzön a jobb!« című válaszára.

B. úr »egyedül a latin nyelvet tartja az általános és tudományos műveltség alapjának«. Ha most következetes akar maradni, úgy bizonyára csak azt az embert tarthatja általános és tudományosan műveltnek, a ki a latint beszéli. Tehát sem ő, sem azok nagy száma, kik sok-sok évig tanulták a természettudományokat, történelmet, matematikát és a többit — kivéve a latint — soha sem általános, sem tudományos műveltségű ember nevére igényt nem tarthatnának.

Komolyan így gondolkodik B. úr?

Nem hiszem. Nem hihetem. B. úr látta, hogy így volt, tetszett neki a »ezopf«, azt gondolta, miért ne viselhetné azt a tanító is? Ez az egész. Csak a fölött felejtett el gondolkodni, vajjon ez a régi mód megállhat-e a mai viszonyok között. Mert az igaz, hogy valamikor úgy volt, mint B. úr mondja és ez az akkori viszonyoknak teljesen meg is felelt; a középkorban a latin volt a tudomány, művészet, sőt a politika és egyáltalán a műveltek nyelve. Ha tehát akkor általános kötelezett tantárgy volt, ha egyedül ezt tartották a tudományos és általános műveltség feltételének, könnyen érthető. De ha valaki ma mond ilyeneket, midőn néhány nyelvészen, jogászon, orvoson és lelkesen kívül senki sem beszéli ezt a nyelvet, akkor igen nagy anachronizmusba esik.

B. úr összetéveszti az eszközt a céllal. Mert a nyelv csak eszköz, mely által megértjük az író, illetőleg azon kort, melynek az író festője, tükre és tanítója egy személyben. Megértheti-e az író a nő-

vendék, ki nyelvnehézségekkel küzd és egész figyelmét csak ezek legyőzésére kell fordítania? Erdemes-e oly sok időt és erőt pazarolni oly nyelv megtanulására, melyen égy réges-régen letűnt kornak ránk nézve sokszor éppen érthetetlen, bennünket legtöbbször nem érdeklő eseményei vannak tárgyalva, különösen akkor, midőn ezen nyelv összes termékei úgy is le vannak fordítva minden nyelvre és azokat anyanyelvünkön is olvashatjuk?

Azután az életben hol veszi hasznát a latinságának? Melyik tudós, művész vagy politikus ír ma latin nyelven? Kant, Fichte, Herbart, Jean Paul, Göthe stb. németül, Fenelon, Rousseau, Flamarion stb. francziául, Széchényi, Horváth M., Arany, Felméri stb. magyarul írtak, illetve írnak. És éppen ez az oka általános elterjedtségüknek és olvastatásuknak. A fordítók ezre lesi, hogy egy jó mű megjelenjen, melyet azután nyelvükre lefordítva a tudósok és nemzetük közkincsévé tesznek.

Vajjon még akkor is, ha a törvény kimondaná és a gyakorlatban is érvényesítenék, hogy a képezdébe csak oly növendék léphet ki négy évig latint tanult, megtestesíthető volna-e B. úr indítványa, illetve az, a mit ő óhajt, hogy az így képzett tanító a himnusokat stbít megértse? Tamás vagyok benne. Hisz fordításban is mily nehéz ezeket megérteni. Azután lássa B. úr, nekem még csak egy évig kellett volna a latint tanulnom, hogy az Ön teljes mértékét (osztály- és tananyagban) megússem; s bizony nagyon talpra kell állnom, nem hogy himnusokat, de csak a legegyszerűbb leírást vagy mesét is megértsem. De, hogy ne magamról vegyem a mértékét, állítok Ön elé akárhánymaturusszal dicsekvő embert, a kik bizony be fogják vallani, hogy ők is csak kevéssel többet értenek hozzá mint a tyúk az ábécéhez, mert ehhez a latin nyelvnek oly folytonos és kizárólagos tanulmányozása kell, a milyenre viszonyainknál és elfoglaltságunknál fogva rá nem érünk.

Az orvosoknál sem áll arányban a latinnyelv haszna és a megtanulására fordított idő és erő. Ha már nem akarják a gyógyszereket magyar néven elnevezni, elegendő volna egyszerűen azt a néhány száz műszót megtanulni és azon időt és erőt, melyet a fölösleges, talán 8–10 ezer latin és görög szó megtanulására fordít, inkább másutt értékesíthetné.

Hogy az orvosoknak és gyógyszerészeknek szükségtelen a latin (és görög) nyelv, bizonyítja ez. A pécsbányatelepi társulati kórház gyógyszer-tárában egy csupán elemi népiskolát (és ezt is régen) végzett egyén segédkezik a bányorvos mellett. Nagyon sokszor megfordulok az egyszersmind rendelőtértemül is szolgáló gyógyszer-tárban és csakúgy borzadok, mikor az orvos úr méterszámra köpi magából a latin gyógyszerneveket és utasításokat, a segéd pedig munkaközben csak fél füllel hallgat oda és soha sem hallottam, hogy valaha elvétette volna dolgát. Bizonyít mellettem a mi kertészünk is, a ki még csak azt sem tudja, hogy a latin nyelv fölfüstölve vagy úgy is jó-e, pedig csak hallaná, mikor elősorolja a növényeit! Soh'sem hallottam, hogy a kart. szegfűre azt mondotta volna viola tricolor, az árvácskára pedig dianthus carthusianorum.

Ha tehát még az orvosnak, jogásznak sem eikerülhetlenül szükséges a latin nyelv, akkor ugyan mire kellene nekünk? Csak nem akarja B. úr az egyszeregyet latinul tanítani a népiskolában?

Hanem miért is ajánlotta B. úr a latin nyelv tanulását? Azért, hogy ennek alapján megértsük a paedagogiai, didaktika stb. kifejezéseket. Ha tisztában vagyok, hogy e vagy ama szó mily fogalmat rejt, minek nekem több? S hogy latin nyelv nélkül is lehetek tisztában, azt úgy hiszem, bebizonyítottam. Vagy tudott az én bányász szomszédom fia latinul, midőn egészen szépen járt el atyja megbízásában, ki elküldte a *doktorhoz receptért*, a melylyel menjen a *patikába* és hozzon az anyjának *medecinát*?

A latin holt nyelv, mondja B. úr is; hagyjuk tehát nyugodni a holtakkal!

Nem tudom, mire alapítja B. úr azon jóslatát, hogy »a latin nyelv egész Europa minden középiskolában kötelező tantárgy leendő. Én jós tehetőséget magamban nem érzek, azért csak azon áramlatra figyelmeztetem B. urat, mely Franciaországban már régebben, újabban pedig a német császár beszéde következtében Németországban is megindult. A jövő meg fogja mutatni, vajjon B. úr csalhatatlan jós-e. A kinek van szeme és füle, lásson és halljon.

Most pedig térjünk át némi félreértések megmagyarázására.

En »informálva« semmikép sem vagyok, csak azt tudom, hogy a *képezde nem közép-, hanem szakiskola, a mely szak- és nem általános műveltséget adni van hivatva*, tehát egyenjogósításról szó sem lehet. A mit én értettem egyenjogósítás alatt, az arra vonatkozott, hogy a tanítók ne zárassanak el oly kedvezményektől, melyekben a középiskolát végzett növendékek részesülnek és melyekre a tanítók tanulmányaiknál és műveltségüknel fogva méltán igényt tarthatnak.

Meglehet, homályban hagytam B. urat azon kifejezésemmel, hogy tudósaink írjanak magyarul; azért kérem emberkedjek azt így olvasni: *tudósaink, ha magyar embernek* (magyarul) *írnak, ne idegen, hanem megfelelő magyar szavakat használjanak.*

A mi a népiskolából a képezdebe való fölvételt illeti, B. úrral egészen egyet értek. Érdekesnek tartom megjegyezni valakinek észrevételét, ki — midőn éppen ezen tárgyban a törvény szigorú végrehajtását kértem kimondatni — azt válaszolta: »Ha ezt tesszük, nem kapunk elég tanítót!« És igazat kellett neki adnom. Óhajtom, hogy kívánságunk minél előbb teljesedjék.

A mi a német nyelv tanítására vonatkozik, részemről ezen nyelv tanítását a képezdeben igen-igen fontosnak — latinnál sokkal fontosabbnak — tartom; mert hazánk németségét csak e nyelv birtokában lesz képes a tanító magyarosítani és mert a németeknek igen-igen gazdag nevelési irodalmuk van s így a német nyelvet értő tanító nagyon sokat meríthet az e nyelven írt művekből. A német nyelv tanulását a képezdeben azért is könnyebben lehet folytatni, mert minden középiskolában tanulják, tehát nem merülnek fel azon

nehézségek, mint a latinnál. A német élő nyelv, úton-útfélen kinálkozik alkalom gyakorlására és majdnem naponkint hasznát lehet venni. Ezzel nem akarok a német nyelvnek dícsimuszot zengeni, csak azon elvet óhajtom érvényesíttetni: Ne az iskolának, hanem az életnek.

Schäfer Károly.

A kath. tanítók nagygyűlését előkészítő bizottság ügyiratai.

Főtisztelendő Esperes Úr! Mult év augusztus havában mozgalom indult meg a kath. tanítók között, hogy tekintettel a kath. nevelésügy és a kath. tanítók érdekeire, tekintettel azon fontos kérdésekre, melyek mielőbbi megoldása minden kath. tantervű óhaját képezheti: az 1891. év augusztus havában egy országos kath. tanítógyűlés tartassék meg. A mozgalom vezetésére egy előkészítő bizottság alakult, mely azonnal hozzáfogott a munkához és esendes, zajtalan, de lankadni nem tudó működésével már is szép eredményeket képes felmutatni. Elterjesztette ezt az eszmét széles e hazában, felhívta arra a kath. tanító-egyletek figyelmét, megnyerte már is a magas püspöki kar több tagjának a gyűlés megtartásához szíves beleegyezését, magas engedelmét, és azon szerencsében, azon kiváló kitüntetésben is részesült, hogy a kath. nevelésügy s a kath. tanítók lelkes pártfogója, Székesfehérvár nemes szívé főpapja *dr. Steiner Fülöp* úr ő méltósága a tervezett nagygyűlés védnökségét elfogadni kegyeskedett.

Ezen eredményektől lelkesítve, — bizva a Mindenható szent áldásában — kezdi meg most ez az előkészítő bizottság a szélesebb körű munkálkodást, hogy ezt a nagy, a kath. tanügyre nézve mindenestre fontos ügyet sikerre vezethesse s meg is valósíthassa. Legelső sorban azokhoz fordul tehát, kik a kath. tanítóknak nemcsak hivatali főnökei, hanem azoknak mindenkor buzgó pártfogói, szellemi vezérei is szoktak lenni, az egyházi tanfelügyelők-höz, a Főtisztelendő Esp. Urakhoz. Meg van győződve a bizottság arról, hogy azok, kik a kath. nevelésügy érdekében annyit és oly buzgón fáradoznak, kik ennek virágzásra emelésében annyi érdemeket szereztek, ezen kiválóan fontos és nagy kihatású ügyben sem fogják megvonni pártfogásukat, munkálkodásukat.

Mély tisztelettel arra kérjük tehát a Főtisztelendő Esperes Urakat, kegyeskedjenek a tankerületükhöz tartozó róm. kath. tanítókkal lehetőleg rövid időn belül értekezletet tartani, és ezen értekezleten 1. a kath. tanítók első nagygyűlésének megtartásához hozzájárulni, annak eszméjét elfogadni; továbbá 2. a megtartandó kath. tanítógyűlés tárgyaiból hozzászólani, azokat megvitatni, kidolgozás végett a kerület egyes tanítói között kiosztani vagy újabb tárgyakat is ajánlani. Az előkészítő bizottság eddigé a következő tárgyakat tűzte ki a nagygyűlés programjára: a) az 1868. népiskolai törvény revíziója, b) a katolikus népiskolai tantervek revíziója, c) a kath. tanítóképzés reformja, d) a kath.

népiskolák tankönyvei, e) a kath. tanítók anyagi helyzete, f) az országos kath. tanítói segélyalap és árvaház, g) egy orsz. kath. tanítói központi iroda szervezése. Mindnyája fontos és megoldásra váró kérdése kath. tanügyünknek, mindazonáltal, nagyon természetesen, az espereskerületi tanítók által netán ajánlandó tárgyakat is figyelembe fogja venni s tanácskozásai keretébe be fogja foglalni. Végül pedig mély tisztelettel kérjük a Főtisztelendő Esperes Urakat, hogy tekintettel az idő rövidségére, a kath. tanítók első nagygyűlésének megtartására vonatkozó határozataikat f. évi április hó 20-ig, a kidolgozott tételeket pedig f. évi május hó 31-ig sziveskedjenek az előkészítő bizottsághoz: Budapest, Koronaherezeg utca 17. sz. I. emelet (Kath. Kör) beküldeni.

Meg vagyunk győződve, hogy egy országos kath. tanítógyűlés megtartása nagy és fontos eredményeket hozna létre kath. tanügyünk haladására, felvirágzására körül s épen ezen meggyőződéstől lelkesítve bizalommal reméljük és tiszteletteljesen kérjük is, hogy kath. tanügyünk kiváló pártfogói és munkásai nem fogják megvonni ezen ügytől sem hathatós támogatásukat.

Isten áldása legyen munkálkodásunkon!

Budapest 1891. február 22.

Gyürky Ödön, Dr. Komlóssy Ferencz,
az elők. bizott. jegyzője. az elők. bizott. elnöke.

Irodalom és művészet.

— *Sürgős kérelem a ft. lelkészkező papsághoz.* A készülöben lévő „Egyetemes Egyházi Névtár” érdekében vagyok oly bátor a magyarországi főtisztelendő latin és görög szertartású római katolikus lelkészkező papságot bizalommal és tisztelettel fölkeríteni, sziveskedjék velem plebániájuknak a legújabb népszámlálás alapján megállapított lélekszámát mielőbb közölni. Uj-Pécs, 1891. február 12. Tokody Ödön, az „Egyetemes Egyházi Névtár” szerkesztője.

— *Belmunkatársunk könyve,* a »Kicsinyek és nagyok« a jövő héten már szétküldetik. A könyv *erga sacra* is kapható. Maga a tény, hogy ezen paedagogiai gyűjtemény tárczákból van összeállítva, felvilágosítást nyújt a mű irányáról és céljáról. Nevelési elvekre mindenkinek szüksége van. Ezt elismeri minden ember. De nem soknak vannak helyes paedag. elvei. Ezt pedig nem ismeri el minden ember. Jelen munka a paedagogiai elveket humoros és szórakoztató modorban — kisebb, önálló részekben — ismerteti. Ez a mű iránya. Célja pedig az, hogy olyanok is haszonnal olvasásuk és paed. elveket szerezzenek maguknak, akiket a száraz, fejezetes, oktató előadásmód untat. Ezen kis gyűjteménynek ellenben a felvilágosítás mellett főcélja a szórakoztatás, a mulattatás. Humorisztikus könyvet mindenki szivesen olvas. Ez az; vagy legalább az akar lenni. Tessék megpróbálkozni vele, hogy igaz-e? A 9–10 éves mű előfizetési ára 60 kr. Bolti ára 90 kr. lesz. Bérm. küld. 75 kr., diszkötésben 1 frt 20 kr. Munkatársunk

az előfizetési pénzeket vagy egyszerű jelentkezéseket (lev. lapon) kéri címére: **Cenner Lajos, Budapest, VII. Hársfa-utca 25. szám** küldeni.

— *Könyvismertetés.* A-B-C és olvasókönyv az alsófoku ipariskolák előkészítő osztálya számára. Szerkesztették Novák Sándor, f.év. polg. iskolai tanár és Gyórfly János, Hortobágyi Antal, Szabó Lajos, f.év. tanítók. Kiadja Singer és Wolfner könyvkereskedése. A kiadó egybekötötte vele ugyanezen szerzőknek ily című munkáját: Olvasókönyv az alsófoku ipariskolák előkészítő osztálya számára. Ára ezen két részből álló kötetnek 50 kr.

Egy jó abcnek legfőbb kelléke, hogy az ismertetendő betűk oly sorrendben következzenek egymás után, hogy a legfőbb paedagogiai elv: könnyebbről a nehezebbre, egyszerűről az összetettre, miként azt már 100 évvel ezelőtt Comenius hirdette, érvényesüljön. A megismertetett betűk után adjunk elegendő olvasási gyakorlatot s ezen gyakorlatok ne legyenek értelmetlen szavak, mert az értelemmel való olvasásnak már itt az első fokon kell az alapját megvetni az által, hogy minden szóznak a jelentését megmagyarázzuk. Ha valamely abc ezen legfőbb elv szemeltartásával van megszerkesztve, akkor használható, mert a többi nem az író, hanem a tanító dolga.

Az olvasókönyv megírásánál ezen említett szabályon kívül egyéb kívánalmak szemeltartását is megköveteli a modern paedagogia. Ma az olvasókönyv a kezdő tanuló legfontosabb könyve, mert nem csupán csak olvasni tanul belőle, hanem abból táplálja egész szellemét! Benne találja meg azon erkölcsi irányu olvasmányokat, melyek szívét nemesítik, benne kell meglelnie azon realismereket nyújtó olvasmányokat, melyek tudását gazdagítják; s végül olvasókönyvében kell lennie olyan olvasmányoknak is, melyek hazaszeretetre serkentenek.

Iskolai abc és olvasókönyvirodalmunk az utolsó 20–25 év alatt mennyiségileg eléggé gazdagodott, de nem mondhatjuk el, hogy minőségileg is kielégítette volna az igényeket. Gomba módra szaporodtak a könyvek, de sok volt köztük a férczmű, pedig fontos tudni: »Den Kindern ist das Beste gut genug.«

E szegénység közepett valódi jó örömmel olvassa az ember szerzőknek emez említett munkáját. Meglátszik a gyakorlati paedagogusnak, a gondolkodni tudó írónak a keze nyoma minden során. Látszik, hogy ismerik a gyermeket, akinek a számára dolgoztak, s nem vezette őket vak híúság, hogy öngyártotta olvasmányokkal untassák a gyermeket, hanem nagy buzgalommal és fáradtsággal kikeresték írónk azon szellemi kincseit, melyek a nemzet köztudatába mentek át s a tanuláshoz ezen fókán haszonnal felhasználhatók.

Az első részben az olvasási gyakorlatok után mindenütt talál a tanuló felfogásához mért versalakjában közölt életszabályokat, közmondásokat, mulattató tréfás verseket, melyek könyv nélkül könnyen megtanulhatók, miáltal magyar észjáráshoz, szórendhez, rövid, velős szólásmódhoz s nagy szókincshez jutnak a gyermekek. Az olvasókönyvi részben az olvasmányok tartalmuk szerint külön fejezetekbe sorozták, miáltal a könyv az áttekinthetőség szempontjából sokat nyer.

Ügyes tapintattal megtudták különböztetni a hasznost a szükségestől, s munkájuk előnyére mindig az utóbbit használták fel. Azt is oly velősen, s mindamellett érdekesen találjuk megírva minden olvasmányban, hogy e tekintetben semmi kívánni való sem maradt fenn.

Ezen dícséretes előnyei mellett — természetesen — vannak némi fogyatkozásai is, mert hisz melyik emberi mű tökéletes! Ezek azonban egy újabb kiadásnál könnyen corrigálhatók. Ilyen hibának tartom, hogy az első mássalhangzó a »t«, melynek hangoztatása és a mássalhangzókkal való összekapcsolása valóban rendkívüli nehézségeket okoz a tanulóknak, még akkor is, ha már egyéb mássalhangzókat tudnak is összekapcsolni a már ismert magánhangzókkal! Szerzőket e betűnél az vezette, hogy iratása könnyű s alakja az i-hez hasonlít, s belőle fejlődik. Hiba, bár sokkal csekélyebb az is, hogy a »t« betűnél az írott olvasási gyakorlat egyes szavai ugyanazon sorrendben következnek egymásután, mint a nyom-

latott szavak, miáltal a tanulók könnyen beemlézik, s olvasás helyett recitálnak.

A »b« ismertetése után hamar következik a »d« betű, minek az a káros következménye van, hogy a kék betűt a gyermekek összecserélik. Volt alkalmam tapasztalni, hogy a *b* és *d* alakját még két év múlva is összetévesztették a gyermekek, minek okát abban a körülményben sejtem, hogy megismertették a gyermekekkel rövid idő alatt mind a két betűt, még mielőtt az egyiknek alakja, hangja kellően begyakoroltatott volna, mielőtt — mint mondani szokás — a kis ujjában lett volna az egyik.

Nem válik előnyére a könyvnek az sem, hogy a betűket kétféle alakban mutatja be; ilyenek a *z, k, f*. — Nincs kifogásom az ellen, hogy a szerzők a nagy *V*-t ezen alakban ismertetik: „V”; hanem czélszerűbbnek vélném, hogy akkor utánna inkább *A, N, M*-et vegyennek, mint *Ü, Z, Cz, O, Ó*-t.

A könyv kiállítása csinos, betűi tiszták, nagyok; a nyomdahiba általában kevés; megemlítem, hogy az írott kis abc-ben (58. lap) kimaradt a *cs*; az 59. lapon a nagy *I*-n vesszőt találtam stb. Ez bár csekély dolog s a munka érdeméből mit sem von le, de szükségesnek tartottam felemlíteni azért, hogy szerzők egy újabb kiadásnál azokat javítsák.

A könyv tartalma oly ügyesen, annyi szakszerűséggel, oly finom tapintattal van összeállítva, hogy még a felnőttek is nemcsak haszonnal, hanem való élvezettel olvashatják. Szerzőknek kiterjedt figyelmük a tartalom összeállításánál mindenre. A kedély és erkölcs nevesítésére remek stylusban irt elbeszéléseket, népmeséket, mondákat, költeményeket stbt talál az olvasó.

Ugyanoly szépen vannak megírva a földrajz, természetrajz és munka köréből vett olvasmányok is. A felhozottak alapján a legmelegebben ajánlhatjuk szerzők munkáját a nevezett iskolákban való használatra.

Schäffer Sándor.

— **Megjelent: Molière élete és munkái.** Kreiten Vilmos S. J. után irta dr. Rada István, veszprémi egyházm. áldozópap, szentszéki jegyző. Különlenyomat a »Kath. Szemle« IV. kötetéből. A 145 oldalnyi füzet, mint a címe is sejteti, az előszava pedig jelzi, ismertetése, jobban mondva kivonatolása a tndós jezsuita e című, német nyelven megjelent munkájának. Az érdemes átdolgozó a magyar esztetikának valóban becses szolgálatot tett, amennyiben a Molière-ismerő közönségre ráerőszakolt ama fonák jellemzéssel szemben, mintha a nagy vigjátékiró a kath. hiteletet gyakorló egyénekről, ezeknek elveiről és erkölceiről rajzolta volna le némely alakjait, kimutatja, hogy ez vagy Molière, vagy a katolicizmus nem ismerésére vezethető vissza. A fölötté becses munka e kivonatolása azonban a kitűzött czélnak az igazi Molière megismertetésének csak részben felel meg; és tulajdonképen csak buzdítás akar lenni a jeles monografia elolvasására, mely minden tudományossága mellett is sok élvezetet nyújt és fegyvert ad kezünkbe azok ellen, akik Molière műveiből akarnak fegyvert kovácsolni ellenünk. A korrajzi részek, ha hézagosak is, ez csak azért történt, hogy a rendelkezésre álló csekély tér teljesen Molière élete és azon főbb munkái ismertetésének legyen szentelve, a melyből elleneink a ránk dobált köveket szedik. Az irodalom, de kivált a tiszta és nemes esztetika barátainak a legmelegebben ajánljuk.

— **Márczius 15-én** indul meg Verhovay Gyula új lapja a »Független Ujság.« Előfizetési ára 1 óra 1 frt 20 kr. — A független eszmék barátai

bizonyára örömmel veszik e hirt tudomásul; mi pedig azért örülünk neki, mert hiszszük, hogy az új lap zászlaján is ott lesz az igazság, melyet semmiféle mellétekintet által sárba tiporni nem fognak engedni; hogy úgy lesz, amint az előf. felhívásban jelezve van: »sugalmazóm senki más, mint a *meztelen igazság*.«

Gyűjtés

a kath. tanítók orsz. árvaháza s aggjainak menedékházára:

Péhm Kristóf plébános Pécsbányatelepen	2 frt
Eddigi gyűjtés	1479 frt 60 kr.
	és 6 drb ±
Összesen	1481 frt 60 kr.
	és 6 drb ±

Közli: Zelliger Vilmos, biz. pénztáros.

VEGYESEK.

Meghívó. A »Bajavidéki rk. tanító-egyesület« 1891. év márczius hó 19-én, d. e. 9 órakor a plébánia helyiségben, választmányi ülést tart. Tárgyrend: 1. Az egyesületi és orsz. kath. tanítói segélyalap pénztári állapotáról előterjesztés. 2. A tagdíjak beszédése és elszámítása czéljából — az 1890. évi közgyűlésen indítványozott — elkönyvelés behozása. 3. A könyvtár állapotának feltüntetése. 4. A róm. kath. tanítók árvaházában »Bajavidéki tanító-egyesület« alapja czímmel létesítendő árvaház szervezése s e czélból a gyűjtés megindítása helyben és kiterjeszkedve: a vidéken. 5. A f. évi közgyűlés teteleiről előterjesztés. 6. Ajánlandó tétélek az 1892. évi közgyűlésre. 7. Az orsz. kath. tanítói nagygyűlésre előkészítő bizottság által az egyesülethez áttett tétélekre vonatkozó intézkedés. 8. Tiszteletbeli tagok ajánlása. 9. Indítványok. 10. Egyéb előfordulható tárgyak. — *Berényi Dániel*, egyl. elnök. *Novoth István*, egyl. m. jegyző.

XIII. Leo a tanúgy iránt való magas figyelmének újabb jelét adta azáltal, hogy a »Magazin für Paedagogik« szerkesztőjének, a nevezett folyóirat körül szerzett érdemeit méltányló levelet, apostoli áldást s ezüst érmet küldött.

Dr. Kellner Lőrincz az agg. német paedagogus, kit művei után előnyösen ismer olvasóközönségünk, e napokban visszalépett a »Schulfreund« szerkesztésétől, melyhez neve mint szerkesztőé, 34 évig fűződött.

Pályázati hirdetmény. Főt. *Papp János* miháldi esperes-plébános úr a Csurgó esp. ker. róm. kath. tanító-egylet részére az általa újabban följánlott 3 drb es. és kir. arannyal jutalmazandó pályamunkára a következő tételt tűzte ki: »Mint ápolható és tartható fenn a hivatáshoz való kedv és szeretet?« Idegen kézzel irt s jeligés levéllel ellátott dolgozatok f. év május 1-ig Lengyel Géza elnökhöz Vizvárra küldendők.

Az 1885. évi országos kiállításon kitűnő munkáért és jó ízlésért a nagy kiállítási éremmel kitüntetve.

GAYORA JÓZSEF

egyházi ruhák, szerek, társulati és templomi zászlók műintézete

Budapesten, váczi-utca 17. szám.

Ajánlja dusan felszerelt

egyházak és kápolnák

berendezéséhez szükséges tárgyait, a legjutányosabb áron, a lehető leg-
szébb kivitelben, úgy a római kath.
mint a keleti ritus szerint. — Neveze-
tesen: **miseruhák, Ornatusok,**
reverendák, czimádák,

egyházi és társulati lobogók,

.szent szobrok,

csillárok, kelyhek.

Monstranciák, stációképek, oltárok,

úrkoporsókat,

stb. stb.

Régi ruhák újítását, valamint tűz-
aranyozást és ezüstölést elvállalja és
olesón készíti el. Arany-, ezüst- és
selyem-hímzések és himzett egyházi
ruhák nagy választékban.

Pontifikáló eszközök, Infulák.

LAMPEL RÓBERT (Wodianer F. és Fiai)

császári és királyi udvari könyvkereskedésének
Budapest, Andrassy-út 21. sz.

Kiadóhivatali jelentése 1890. évről.

<p>Kuttner-Suppán-Laukó, Első oktatás a földrajzban. 36. kiadás. 2. lenyomat. 30 kr.
— Kis általános földrajz. 24. kiadás. Füzve 48. kr. kötve 60 kr.
— Első okt. a magyarok történetében. 19. kiad. 30 kr.
— Kis természettan. 9. kiadás 36 kr.
— Első oktatás a természetrajzban. 10. kiadás. 2. lenyomat 36 kr.
— Erster Unt. in der Erdbeschreibung 23. kiad. 30 kr.
— Erster Unt. in der Naturgeschichte. 8. kiadás 40 kr.
— Dejepis Uhorska 30 kr.
Lange-Cherven, Kis Atlasza. 3. kiadás. 40 kr.
— Iskolai Atlasz. 12. kiad. Füzve 70 kr., kötve 80 kr.
Langraf M., Deutsche Sprachlehre. I. r. 43. és 44. kiadás. 36 kr.
— Deutsche Sprachlehre. II. r. 23. kiadás 36 kr.
Léderer A., Jelképzés 30 kr.
Leopardi, Összes lyrai versei, fordította dr. Radó A. 1. rész 60 kr.
— Összes lyrai versei, fordította dr. Radó A. Disz-kötésben 2. rész 40 kr.
Ugyanez hollandi merített papíron 10 frt.
* Magyar középiskola. 30 kr.
Mayer Miksa, Rövid alkotmánytan. 18. és 19. kiad. 16 kr.
— Verfassungslehre 20 kr.
— Zettner, Alak és mértan. 4. kiad., ára kötve 1 frt.
Moenik-Schmidt, Algebra. 9. kiadás. 1 frt 40 kr.
* Molnár Viktor, Husvétli tojások 80 kr.</p> | <p>* Móricz Pál, Emlékezzünk Régiokről. Rajzok a nem rég mult időkből 1 frt 50 kr.
Murai Károly, Huszárszerelem. Vigjáték. 50 kr.
Naptárak 1891-re:
Budapest nagy naptár. 60 kr.
Budapest kis naptár. 30 kr.
Budapester Bilder-Kalender 20 kr.
Fali naptár 20 kr.
Mese-naptár 20 kr.
Tündér-naptár 24 kr.
Német nyelvtan 6 kiadás 40 kr.
Némethy L., A kath. egyházi szertartások. 6. kiad. 84 kr.
Népkolai Bizonyítvány 02 kr.
Nevezetesebb bűnesetek. Szerk. Kosutány Géza, II. kötet. Mihály szerb fejedelem meggyilkoltatása 1 frt.
Noel-Bartos-Chovanésák, Francia nyelvtan. I. rész. 6. kiadás 1 frt.
* Ocskay Gusztáv, Reminiscenzenziák a multból. 1 frt.
* — Reminiscenzen aus der Vergangenheit 1 frt.
* — Somogyi, a magy. államvasutak utiképekben 25 kr.
Pap János, Természetrajz elemei 7. kiad. I. rész 60 kr.
— II-III. rész 50 kr.
— Természetrajz elemei teljesen 1 frt, kötve 1 frt 20 kr.
* Pápay Károly, A Csepel-sziget lakói 30 kr.
* Peres Sándor, Herbart és Diesterweg 40 kr.
A pesti művelt társalgó, 6 kiadás. 1 frt 20 kr.
* Podhorszky Mária, Egy államfogoly nő naplója 1 frt.
* Porzolt Kálmán, Sport és szerelem 1 frt.
(Vége következik.)</p> |
|---|--|

A *gal jelölt művek bizományunkat kepezik.